

A Trident-modell

Összhangban az értékel? kutatások általános meghatározásával, a Trident megalkotói, Roger Ellis és Elaine Hogard arra figyelmeztetnek, hogy az eredmény, a projekt kimenetele kulcskérdés, azonban nem ez az egyetlen dönt? faktor, amelynek mentén a teljes projektet értékelhetjük. További lényeges, ám jóval ritkábban feltett kérdésekre is fókuszálnak: Hogyan zajlott a fejlesztési folyamat? Melyek voltak a fontosabb történések, mérföldkövek, különleges események? Így a folyamat tanulságait más kontextusban is érvényesíteni tudjuk azáltal, hogy összefüggésbe hozzuk az innováció folyamatát annak eredményeivel. A szerz?k további kérdése, hogy miképpen vélekedtek err?l a folyamatban érintettek, a kockázatvisel?k? Ez biztosítja az értékel? kutatás kiegyensúlyozottságát, méltányosságát.

Hogard és Ellis az értékel? kutatásokhoz a következ? struktúrát javasolják:

KIMENET (output): az eredmények, tágabb értelemben az innováció kimeneti oldalának vizsgálata, beleértve a nem-szándékolt hatások felmérését.

FOLYAMATOK (processes): a fejlesztési folyamatok „s?r?” leírása, elemzése.

KOCKÁZATVISEL? FELEK NÉZ?PONTJA (multiple stakeholder perspectives): minden kockázatvisel? fél szempontjainak megjelenítése.

Az els? pillér: a kimenet

A kimeneti oldal, az eredmények számbavétele humán fejlesztések esetében igen gyakran tartalmazza valamiféle viselkedéses komponens mérését. Az értékel?k feladata, hogy – egyeztetve a megbízóval és a folyamat részeseivel – meghatározzák azokat az indikátorokat, amelyek mentén az eredmények értékelése megtörténhet. Gyakori, hogy nem áll rendelkezésre megbízható és érvényes mér?eszköz, hanem a kutatóknak kell ezeket az adott projektre specifikusan kifejleszteni.

A Trident keretei között általában nem javasolják azt az egyébként bevett eljárást, hogy a résztvev?k elégedettségét tegyék mérés tárgyává az eredmények azonosításakor. Ezt ugyanis számos olyan érdekelttség befolyásolhatja, amely ellentmond a módszertanilag hiteles, pontos értékel? kutatás elvárásainak. A résztvev?k szempontjainak megjelenítésére ehelyett tág teret biztosít a módszer harmadik pillére, a kockázatvisel? felek szempontjainak leírása és elemzése.

A második pillér: az innováció folyamata

A folyamatok adekvát leírása egészen más típusú nehézségeket vet fel. Az értékel? kutatás egyik f? problémáját ebben az esetben az jelenti, hogy itt els?sorban kvalitatív módszereket lehet és kell bevezetni, amelyeknek teljes kör? alkalmazása az adott id?- és pénzügyi kereten belül nehezen kivitelezhető. Érdemes tehát alaposan megfontolni, milyen természet? adatokra támaszkodhatunk annak érdekében, hogy a fejlesztési folyamatot optimálisan modellálni tudjuk. Ha teljes képet alkotunk a projekt folyamatairól, akkor megfelelően össze tudjuk kapcsolni az eredményeket az ?ket el?idéz? körülményekkel, és a folyamat konstruktív lépéseit egy másik, hasonló projektben meg tudjuk ismételni. Bár a második pillér kérdésköre a jó gyakorlat („best practice”) elterjesztése érdekében kulcsfontosságú, a módszertani nehézségek miatt kevés

kutató foglalkozik ezekkel részletesen. Hogard (2007) a költség-hatékonyság szempontjait is bevonva elemzi azokat a módszereket, amelyek erre a célra rendelkezésre állnak. Az általa kidolgozott módszer lehetővé teszi az összehasonlítást előre meghatározott sztereotípiákkal, megérthetjük vagy elvethetjük azt a hipotézisünket, hogy a szakemberek által követett gyakorlat valóban megfelel a projekttel kapcsolatos elvárásainknak. A folyamat-kutatás során a megkérdezett szakemberek reflektálnak saját szakmai gyakorlatukra, ami további fejlesztő hatásokat indukál.

Kockázatviselő felek szempontjai

Ide tartoznak mindazok a szervezetek, személyek, csoportok, akik a projektben részt vesznek, vagy a projekt valamiképpen hatást gyakorol rájuk. A „kockázatviselő” kifejezés találhatóbb, mint a „célcsoport”, mert előbbi hangsúlyozza azt a felelősséget, ami minden innovatív lépés velejárója. A változás mindig kockázattal jár, és a célok teljesülésén túl nem várt hatások is érhetik a résztvevőket vagy az érintetteket. A Trident megalkotói több széles körben ismert és alkalmazott módszer – interjú, fókuszcsoport, nyitott kérdések – kombinációját ajánlják. A felek perspektíváinak megjelenítése nem csupán kutatási eszközként jelentős, hanem segíti a felek dialógusba lépését egymás szempontjainak megismerése, megjelenítése által. Emellett egyfajta kapcsolati etikát is érvényre juttat: a projekt résztvevői úgy érzik, hogy igazságos, méltányos értékelés történik, amelybe minden érintettet bevonnak. Így az értékelő kutatási folyamat harmadik pillére a projekt szempontjából igen kedvező további fejlődési folyamatokat, elköteleződést hoz létre.

Bővebb információk a Trident-ről magyar nyelven a Szociális Szemle 2010/1. számában, angol nyelven a SHEU weboldalán

(<http://chesterrep.openrepository.com/cdr/handle/10034/12189> [1]) és a mindkét helyen forrásként megadott további szaktanulmányokban olvashatóak.

Forrás webcím: http://szocialismunka.btk.pte.hu/hu/tartalom/trident_modell

Hivatkozások

[1] <http://chesterrep.openrepository.com/cdr/handle/10034/12189>